

Terhi Koulumies kok

Toimenpidealoite avoimien työpaikkojen hakijamäärätiedoista

Eduskunnalle

Työ- ja elinkeinotoimistoissa ja kuntakokeiluissa oli syyskuun lopussa yhteensä 265 300 työtöntä työnhakijaa, ja heistä pitkäaikaistyöttömiä eli yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttöminä työnhakijana olleita oli 109 400. Avoimia työpaikkoja oli vähemmän eli 170 300.

Kauppakamarit tekivät jäsenyrityksilleen hiljattain kyselyn, jonka tulokset viittaavat työmarkkinoilla pahenevaan työvoimapulaan. Kyselyn mukaan kolme neljästä yrityksestä kokee pulaa työvoimasta ja melkein 70 % yrityksistä arvioi, että pula osaavasta työvoimasta on rajoittanut niiden kasvua. Suomen Yrittäjien gallupin mukaan työvoimapula tulee nyt joka paikassa vastaan ja hidastaa yritysten kasvua.

Työpaikat ja työnhakijat eivät kohtaa ihanteellisella tavalla. Tämä ongelma alkoi voimistua 2010-luvulla, ja ikävä kyllä rakenteellista työttömyyttä on vaikea ratkaista helposti ja nopeasti. Olisi hyödyllistä saada ainakin lisätietoa siitä, millaisesta osaamisesta työnantajilla on pulaa, kun ne ilmoittavat rekrytointivaikeuksista. Osaamisvajeiden ja osaamistarpeiden tunnistamiseen tarvittaisiin lisää työkaluja.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ammattibarometrin mukaan työntekijäpula on jo vuosia kohdistunut tietyille toimialoille ja ammattipätevyyksiin. Työvoimapulan painopiste on edelleen terveys- ja sosiaalialan ammattiteissa. Onkin ymmärrettävää, että jos pula työvoimasta kohdistuu hoivatyön lisäksi esimerkiksi puheterapeuteihin, sosiaalityöntekijöihin tai erityisopettajiin, niin ilman ammatillista pätevyyttä niihin ei kukaan tahansa voi työllistyä. Epämääräisemmin yksilöitävä syy siihen, että työnantaja ei palkkaa työnhakijaa avoimena olevaan työhön, ovat hakijan henkilöön liittyvät syyt.

TEM:n julkaisussa "Työvoiman hankinta toimipaikoissa" on kysytty työnantajilta rekrytointiongelmissa eli mitkä ovat heidän käsityksiään siitä, että työpaikkaa on vaikea täyttää. Kysyttäessä työnantajilta rekrytointiongelmissa 90 % sanoo syynä olevan hakijan osaamiseen liittyvät puutteet. Kun TEM on selvittänyt työnantajilta työvoiman saatavuusongelmien syitä, melkein puolet on maininnut syyksi jättää työnhakija palkkaamatta hänen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa vuoksi eli esimerkiksi siksi, että hakija ei ole vaikuttanut aloitekykyiseltä, motivoituneelta tai oppimiskykyiseltä. Nämä hakijasta tehdyt arviot ovat subjektiivisia ja tulkinnanvaraisia, mutta toki yritystoiminnasta riskin kantavat yrittäjät saavatkin olla valikoivia sen suhteen, millaisia työntekijöitä haluavat palkata.

Toimenpidealoite TPA 81/2021 vp

TEM:n kyselystä ei käy ilmi se tärkeä tieto, onko avoimena olevaa työpaikkaa yleensäkin hakenut joku työhaluinen. Johtuuko työvoimapula siitä, että työpaikkaan ei ole tarjolla kerta kaikkiaan ketään, vai siitä, että hakija on työnantajan näkökulmasta vääränlainen? Jotkin työpaikat voivat näyttää olevan auki pitkään, mutta siitä ei voi vetää johtopäätöstä, etteikö niihin olisi kukaan hakenut töihin. Monilla työttömillä on kokemus, että heidän työttömyytensä ei johdu työhälyttomuudesta vaan siitä, että työpaikkoja ei ole tarjolla riittävästi. Moni työtön on hakenut useita avoimia työpaikkoja ilman menestystä.

Avoimiin työpaikkoihin tehdyistä hakemuksista ei kerätä systemaattista seurantatietoa työvoimahallinnossa. Työnantajilta ei erikseen tiedustella paikkaa hakeneista, eikä tietojärjestelmistä saada seurantatietoa siitä, onko avoimiin työpaikkoihin tullut hakemuksia työntekijöiltä vai eikö niistä ole kukaan ollut kiinnostunut. Tietoa on saatavilla vain siitä, kuinka paljon avoimiin työpaikkoihin on tehty työtarjouksia. Arvioitaessa rakenteellista työttömyyttä, sen syitä ja siihen toimivia ratkaisuja olisi suuri hyöty siitä tiedosta, tuleeko avoinna oleviin työpaikkoihin työhakemuksia paljon vai ei kenties ollenkaan. Jos paikkoja haetaan runsaasti, niin työvoimapulan taustalla ei ole esimerkiksi työnteon kannustimien puute, vaan jotkin muut kohtaantoon liittyvät tekijät.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla saadaan yleisellä tasolla seurantatietoa siitä, kuinka paljon avoimiin työpaikkoihin tulee hakemuksia.

Helsingissä 27.10.2021

Terhi Koulumies kok